

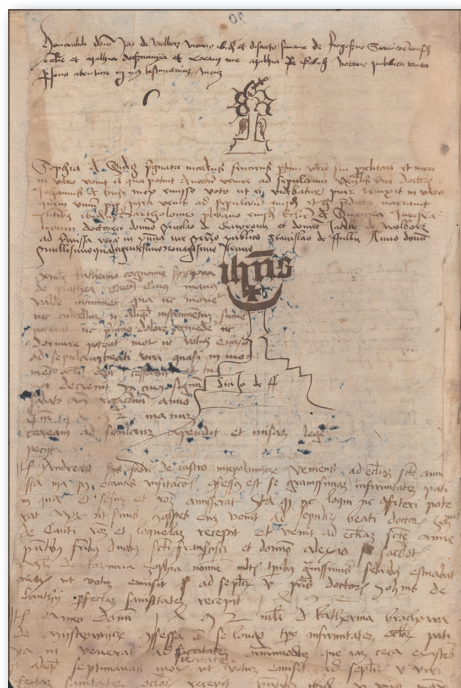
MACIEJ Z KOŚCIANA

(zm. VIII 1488 r.)

Był synem Klemensa, zapewne mieszczanina, z wielkopolskiego Kościana. Na Uniwersytet Krakowski immatrykułował się w semestrze zimowym 1442/1443 r. W egzaminach bakalarskich około Popielca 1445 r. zdobył swój pierwszy stopień akademicki. Brak wpisu dotyczącego jego egzaminu magisterskiego nie pozwala stwierdzić, kiedy stopień ten otrzymał. Nastąpiło to prawdopodobnie pod koniec lat czterdziestych. Nie wiadomo, czy po magisterium pracował na Wydziale Sztuk, może więc kontynuował edukację poza Krakowem? Z pewnością przebywał w Krakowie w 1463 r. Dnia 10 listopada t.r. wystąpił z tytułem altarysty ołtarza Oczyszczenia NMP i Trzech Króli w katedrze wawelskiej jako jeden z prokuratorów Jana Lutka z Brzezia, elekta kapituły na biskupstwo krakowskie z 1460 r., a ówczesnie biskupa włocławskiego. Przy jego nazwisku nie podano żadnego stopnia uniwersyteckiego.

Ze stopniem doktora prawa kanonicznego obejmował swój pierwszy rektorat zimą 1472/1473 r. Był już wówczas profesorem na Wydziale Prawa. Dziekanem tego wydziału był w semestrze letnim 1479 r., a może również latem 1478. W latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych udzielał się w sądzie rektorskim w charakterze świad-

ka (1475, 1479) oraz konsyliarza u boku rektora Macieja z Kobylina (1477/1478, 1488). W maju 1478 r. sam stanął przed tym sądem, oskarżony przez kierownika szkoły przy kościele św. Anny, magistra Marcina z Kotowic, o niewypłacenie należnej mu pensji. Maciej zarzucił powodowi niegospodarność i dopuszczenie do zniszczeń w szkole, lecz mimo to zobowiązany został do zapłaty części wynagrodzenia. Miał również sprawę w sądzie oficjała krakowskiego z niejakim Janem Płoczychem z Krakowa o księgę z komentarzem do *De kretalów*. Księga była własnością biblioteki

Strona z mirakulów św. Jana Kantego, których spisywanie zainicjował Maciej z Kościana (BJ rkps 105, k. 20v)

Kolegium Prawniczego, a Maciej odebrał ją Janowi, aby zwrócić do Kolegium (1475). Urząd rektora uniwersytetu piastował pięciokrotnie w latach 1472/1473, 1473, 1482, 1482/1483 i 1485. Pod koniec ostatniej kadencji nadał statuty Bursie Kanonistów, co zwieńczyło proces jej fundacji, zapoczątkowany w latach siedemdziesiątych przez Jana Długosza.

Przez wiele lat Maciej dzierżył znaczącą prebendę plebana kościoła uniwersyteckiego pw. św. Anny. Objął ją krótko przed swą pierwszą kadencją rektorską w 1472 r. W 1475 r. zainaugurował dokumentowanie cudów i łask doznanych przez wiernych za wstawiennictwem Jana Kantego, którego grób znajdował się w świątyni. Maciej mieszkał przy kościele i często był świadkiem cudów; po raz ostatni wystąpił w tej roli w 1487 r. Był też prebendarzem altarii Oczyszczenia NMP i Trzech Króli w katedrze wawelskiej (co najmniej w latach 1463–1481). Literatura błędnie podaje, że miał kanonię w kapitule św. Floriana na Kleparzu i od 1485 r. kanonię w katedrze krakowskiej. Fakty te nie znajdują poparcia w źródłach. Za życia nabył co najmniej kilka druków: czterotomową *Biblię z Glossą*, wydaną w Strasburgu około 1481 r., zbiór tekstów antyheretyckich św. Atanazego, biskupa Aleksandrii – *Przeciw Arianom* (wyd. Vicenza 1482 r.) i *Catholicon* Jana Balbi z Genui (wyd. w Strasburgu około 1470 r.). To ostatnie dzieło było popularnym wówczas, obszernym i erudycyjnym kompendium z zakresu gramatyki, ortografii i leksykografii łacińskiej, pełniło także funkcję encyklopedii i źródła cytatów. Posiadanie w owym czasie druków świadczy o otwartości na nowinki, a tematyka – o możliwych zainteresowaniach teologicznych Macieja. W testamencie podarował dwa ostatnie tytuły odpowiednio: bibliotece Kolegium Więszego (BJ Inc. 646) i parafii św. Anny (BJ Inc. 1140). Do biblioteki uniwersyteckiej trafiła również należąca doń *Biblia* (BJ Inc. 999, 2072–2074).

Ostatni raz wystąpił w źródłach 28 lipca 1488 r. jako konsyliarz rektora Macieja z Kobylina i pleban kościoła św. Anny. Był aktywny na uniwersytecie do ostatnich chwil życia. Zmarł zapewne w sierpniu 1488, gdyż 12 września t. r., po śmierci Macieja, uniwersytet powierzył plebanię św. Anny innemu dekretyście, Janowi z Wysokiej. Egzekutorami jego testamentu byli doktorzy dekretów – Piotr z Olkusza i Jan z Wysokiej oraz Szymon, wikariusz kościoła św. Anny.

AOff. 3 s. 264; *Acta capitulorum Cracoviensis et Plocensis selecta* (1438–1523; 1438–1525), wyd. B. Ulanowski, Kraków 1891, s. 26, nr 116 [Archiwum Komisji Historycznej Akademii Umiejętności, 6]; AR 1 s. 1003 (wg indeksu); CA suppl. 1462–1475 nr 225 s. 160 i przyp. 1, nr 272 s. 178; CDUC 3 nr 281 s. 140; MPH 6 s. 484; MUK 1400–1508 I s. 197 [42h/138], s. 356, 357, 420, 422, 444; NKP 1402–1521 s. 214 [45/20B]; *Statuta Bursae Longini seu Canonistarum ex a. 1485* [w:] Burzyński Nauka prawa s. LXIX; Bukowski Rachunki 2 s. 687 przyp. 43, s. 694; A. Karbowiak, *Dzieje wychowania i szkół w Polsce*, t. 3: *Okres przejściowy od 1433 do 1510 roku*, Lwów 1923, s. 163, 225–226, 354; Pietrzyk Poczet s. 93 (z nieścisłościami); Wisłocki Incunabula BJ s. 269; Wypisy Wawel 1501–1515 nr 65 przyp. 4.

Dagmara Wójcik-Zega